

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАВДА

Брой 4 • год. ХСII • 23 февруари 2012 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

В АГЕНЦИЯТА НА АРХИВИТЕ И СЕГА

70% от наследниците откриват документи за имотите си

Близко 70% от наследниците на тракийските бежанци, които са потърсили документи за своите прадеди в Държавна агенция „Архиви“, са успели да ги открият. Това твърди експертът Огнян Пунев, който оглавява проекта „Български имоти и имоти на български бежанци от Одринска Тракия и Мала Азия“. Проектът започва през 2007 г., когато експерти от агенцията и Централния държавен архив се заемат да съберат и проучат какво се пази в хранилищата ни. Целта беше да бъдат подпомогнати наследниците пред предстоящите тогава преговори с Турция по имотните въпроси. По-разнообразните сведения пък подкрепиха и тезите на тогавашното външно министерство, признава Пунев. Информацията първоначално е свързана преди всичко с изоставените от бежанците имоти в Одринска Тракия и Мала Азия. Но след Турция данните постепенно обхващат и имотите в Гърция, както и в останалите балкански страни. Започнахме да обслужваме и наследниците на българите от Гръцка Македония и Беломорска Тракия, коментира Огнян Пунев. По-късно е направено и проучване за Крайовската спогодба с Румъния.

Първоначално интересът към събрания архив е изключително голям и от цялата страна се стичат хора, които търсят документи за

Ще обърнем преговорите с турската страна, смята експертът Огнян Пунев

■ Най-младите наследници на някогашните бежанци, приютили се в Хасковско

своите прадеди. Експертите преровиха всички архиви в страната и ги събраха на едно място. И в момента базата данни продължава да се допълва, признава Пунев.

В повечето случаи не става дума за класическите нотариални актове за имоти, макар да има и

доста турски тапии, които по същество отговарят на тях. Те са се съхранявали в архива главно на МВнР, на българската легация в Цариград и консулството ни в Одрин. Най-често архивите предлагат сведения, съставени от българските държавни институции

вече след идването на бежанците в България и тяхното настаняване по места. С тази дейност основно се е занимавала Главна дирекция на гарантираните от държавата дългове. Тя е работила много сериозно и е била под непрекъснатото наблюдение на Обществото на народите, сегашното ООН. След 1921 г. всички доклади са изпращани в международната организация и тя ги е контролирала изкъсо с различни анкети.

Най-масовите документи са т.нар. домакински карти. Те са попълвани от държавни служители, които обикаляли населените места с компактни бежански групи и са събирали добросъвестно сведения от тях. Даже са описвани стойностите на имотите в турски лири. Съхранени са и много клетвени декларации, които първоначално са били попълвани по общините при пристигането на бежанците в България. По този начин чрез съпоставяне на клетвените декларации и домакинските карти възможностите за неточности са били сведени до минимум. Тройният контрол е идвал от Обществото на народите.

Огнян Пунев. Самият той представлява Агенция „Архиви“ в комисията по имотите. Ние убедително доказахме, че данните ни отговарят на истината и българската държава редовно ги е предоставяла на Обществото на народите. Техните проверки също са документирани. Шом данните съвпадат, значи са коректни, пояснява експертът. Освен това България доказва, че тези документи са били използвани със знанието на турската страна и дори с нейно съгласие и съдействие. Впрочем при отпускането на Бежанския заем от европейските и американските банки за възмездяване на изгонените българи името му се е закрепilo още тогава. Когато Турция влиза в ООН през 1932 г., тя приема всички документи и приподписва документи, свързани и с България. Тези числа ги има и в турските архиви, коментира Огнян Пунев.

Още по темата - на стр. 2

Проф. Божидар Димитров:

ТРАКИЙЦИТЕ
НЯМАТ ЛОБИ

На стр. 3

ТОДОР КОРУЕВ

Потопът, който помете китното харманлийско село Бисер, жертвите, които взеха придошлите води в Хасковско, големите щети от наводненията в Харманли и Свиленград не може да ни оставят нас, тракийци, безучастни. Голяма част от обитателите на тези краища са потомци на бежанци, насилствено прокудени от родните си места. И могат истински да оценят цената на страданието и да проявят съпричастие, съчувствие и действена

та в Бисер, в залетите квартали на Харманли и Свиленград е разрушена, след наводненията има опасност и от избухване на епидемии. Така че подкрепата за пострадалите семейства не бива да е краткотрайна. Тя трябва да продължи, докато раните наистина зараснат. Верни са думите на Иван Хаджийски, че българите се обединяват само по време на трагедии. Но това не бива да бъде само кратко избухване на националния дух.

В Бисер искат не обе-

Село Бисер ще заживее отново!

■ Тодор Корув

подкрепя на бедстващите. Към това призова и обръщението на СТДБ, което отново показва, че съюзът е не само организация с високи патриотични цели, чиято кауза е общонационална, българска, но се ръководи и от хуманистични идеали. И сме убедени, че много от помощите, които са изпратени на бедстващите в село Бисер и в наводнените квартали, са от тракийци, които и сега показват силата на своя дух и благородството си.

Раните там няма лесно и бързо да зараснат. Политиците се въртяха ден-два в пострадалите райони, дадоха по нещичко на бедстващите, останали без дом и покъщнина, друго им пообещаха и сега идва най-страшното – бисерчани ще останат насаме със скръбта, болката и нямането. Животът на мнозина тук се е обърнал на 180 градуса и връщането към нормалното е много трудно. Пък и душите им са болни и нашето съчувствие им е потребно. Задава се тежко време на труд и оскъдица – ще трябва да си поправят къщите, където може, или да си строят нови, да организират ново стопанство – необходими са им строителни материали и какво ли не още. Инфраструктура-

щания, а някаква гаранция, че ужасът няма да се повтори.

Сега над водите в отечеството „бдят“ пет министерства: екологичното, енергийното, земеделското, благоустройственото и военното. Под тях са „Язовири и каскади“, ВиК, „Напоителни системи“, „Земинвест“ и др. Много от микроразовиците са общински, но няма средства за издръжката им.

Едва ли с новите административно-шурмови мерки, взети в момент на афект от управляващите, ще бъдат предотвратени аварията и наводненията. По-умно е правилството да се обърне към пренебрегваните десетилетия учени хидролози и хидроинженери, към техните трудове и докладите им на научни конференции. Само науката може да помогне да се вземат най-правилните решения.

Ание, всеки според способностите, да се отзовем на благородния призив да помогнем. Защото село Бисер трябва да живее!

ПРЕМИЕРЪТ БОЙКО БОРИСОВ ПРИЕ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА СТДБ

Наш човек да участва в преговорите с Турция

Това предлагат тракийските дружества

Наблюдател от тракийските дружества да участва в смесената българо-турска комисия, която обсъжда нерешените въпроси между двете страни. Това предложи на премиера Бойко Борисов председателя на Съюза на тракийските дружества Красимир Преманов на среща между двамата, състояла се на 7 февруари.

Комисията е създадена през 2009 г., след като година по-рано бе постигната съответната договореност между президентите на двете страни. В своя състав тя включва четири работни групи, които обсъждат различните проблеми, останали нерешени и до момента.

Основната и най-голямата се занимава с имуществените и социалните въпроси. Тя разглежда възможността за обезщетяване на бежанците от Източна Тракия и Мала Азия, връщането на т.нар. екзархийски имоти на Фондацията на българските православни църкви в Турция, които са част от културно-историческото наследство на българския народ. По всеобщо признание работата на тази група е и най-тежката поради своето естество и купичката документи, които разглежда. Според Съюза на тракийските дружества е съвсем естествено, когато става дума за имотите на бежанците, в преговорите да участва и техен представител.

Работната група се е събирала вече три пъти - за първи път през

■ При посещения в Украйна може би държавните делегации скоро ще поднасят цветя и пред паметника на Капитан Петко Войвода.

2009 г. в Анкара, през следващата година в София, през 2011 г. домакин отново е била турската столица. През март тази година се очаква

■ поредната среща да се проведе в България

Според експертите на Държавна агенция „Архиви“ българската

страна е събрала достатъчно убедителни доказателства и документи, които да доказват правото ни за претенциите към имотите. Наш адвокат вече е подал и искане до Регионалната дирекция по вакъфите в Истанбул да бъдат върнати 53 имота на фондацията на църквите. В момента се води продължителна процедура по обжалване, докато не

бъдат изчерпани всички възможности на турското законодателство.

На срещата си с премиера Красимир Преманов постави и въпроса за евентуална държавна подкрепа за планираното от съюза издаване на енциклопедия „Тракия“. Тя ще е дело на Тракийския научен институт и има амбицията да обхване цялата информация, свързана с Тракия. Енциклопедията ще бъде научен труд, от който страната ни има нужда, признава Красимир Преманов. Борисов обеща да обмисли и предложението на съюза при гостувания на български делегации по време на национални празници и годишнини държавните ни мъже

■ да отгават почум и на Кануман Пемко Войвода

като поднасят цветя пред паметниците му в Рим и Киев. В подобни делегации може да бъдат включвани също така и представители на Съюза на тракийските дружества.

Бойко Борисов бе запознат и с общонародната инициатива на съюза за възстановяване на православния храм в Лозенград, както и с организиране на музейна експозиция в сградата на метоха в Истанбул. Премиерът изслуша и предложението на председателя на съюза да се срещне с българското екзархийско настоятелство там за обсъждане на съдбата на българските имоти в Турция.

Държавата ще почете героите от балканските войни

Държавата ще почете славния юбилей от балканските войни. С решение на правителството беше създаден Национален инициативен комитет за честване на 100 години от битките през 2012-2013 г., който ще работи под патронажа на министър-председателя Бойко Борисов. Вицепремиерът и министър на вътрешните работи Цветан Цветанов е определен за председател на комитета.

В неговия състав са включени представители на министерства, ведомства, културни и научни институти, областни управи, общини и неправителствени организации.

Министерският съвет възложи на инициативния комитет да изготви план за националните чествания, като се ангажира и с неговото финансиране.

Идеята за освободителната война, наречена в историографията Балканска, е подкрепена от християнския свят, още повече че освобождението на България през 1878 година в международен политически аспект е резултат от борбата за правата на човека. Сама България обаче не е била в състояние да води война с многочислената и добре подготвена турска войска. Затова се сключва съюз между християнските балкански държави, който е подкрепен от руския император.

Войната започва през есента на 1912 година, като още в началото християнските сили постигат успех над турската войска. Основната тежест се изнася от България, която мобилизира 600 000 войници и на тракийския фронт нанася едно след друго поражения над турската армия.

Съюзът на тракийските дружества също се готви да отбележи подобавашо славния юбилей.

Водите отнесоха дребния бизнес на Харманли

В Харманли дребният бизнес понесе изключително тежък удар от наводнението. Това разказа за в. „Тракия“ Маргарит Петров, председател на тракийско дружество „Бойко Чавдаров“ в града. Повечето магазинчета, закусвални, ресторанти и ателиета за услуги са наводнени. Унищожена е дори техниката във фабриката за обувки край града. Много хора, които се препитават в нея, сега ще имат големи трудности. Целият град беше свидетел как собствениците й започнаха първоначално от малко цехче и с много труд го превърнаха във фабрика, коментира Петров. Умишлено или не, за пораженията, които високата вълна нанесе на Харманли, се мълчи в медиите, смята шефът на местното тракийско дружество. Все пак най-тежко е положение в с. Бисер, а също и в Лешниково и Иваново, признава той.

Макар да няма жертви, в Харманли са наводнени приземните етажи на целия квартал „Тракия“. Язовирът убиец край с. Иваново ще остави незаличима следа в съзнанието на всички хора, които преживяха ужаса. Който го е видял с очите си, няма как да го забрави, признава Маргарит Петров.

В момента общинският съвет е направил комисия, която описва щетите и уточнява критериите, по които ще се разпределят помощите.

В село Бисер, където водите отнеха живота на шестима човека, живеят доста симпатизанти на местното тракийско дружество. През миналата седмица Маргарит Петров се срещна с тях, разговаря за проблемите им и им занесе дрехи и храна, включително банани и портокали, събрани от тракийското дружество, твърди Маргарит Петров.

■ В Харманли пострада и съдът, където под вода се оказаха много дела.

Помощите идват от цяла България

Помощи идват от цяла България. Но и жителите на Харманли, както и членовете на тракийското дружество помагат с каквото могат, пояснява Маргарит Петров. След решението на Централното ръководство на съюза да призове своите членове да помогнат на пострадалите тракийци местното дружество откри банкова

сметка за помощите и даренията. Когато те са придружени с ясно изразена воля на дарителите, ние я спазваме стриктно, коментира шефът на дружеството. В останалите случаи комисия към Общинския съвет, в която влизат и двама съветници от дружеството, изработва специални критерии за разпределението на помощите.

Комшиите плашат със съд заради наводненията

Турските граждани може да поискат обезщетение от България заради придошлите води, предупреждава кърджалийският вестник „Нов живот“. Според изданието председателят на Червения полумесец в Одрин Метин Кърай заявил пред турски медии, че това е възможно да стане. „Източникът на наводненията е България. Турция прави всичко възможно, за да се избегне водния ад, но виждаме, че съседите не правят даже една десета от това, което правим ние. Предложихме им да изградим нов язовир, който до голяма степен ще предотврати наводненията, но не показаха заинтересованост“, твърди Метин Кърай.

Според него, ако проблемът не бъде разрешен в българска страна, Одринско ще се наводнява всяка година. „Щом България не се интересува от разрешаването на проблема, турските граждани, които са потърпевши, могат да се обърнат към съда и да поискат обезщетение“, коментира председателят на Червения полумесец в Одрин Метин Кърай.

ПРОФ. БОЖИДАР ДИМИТРОВ, директор на Националния исторически музей и член на ръководството на тракийските дружества:

Проф. Димитров, напоследък в дискусиите за прекалената натовареност на учениците все по-често се чуват гласове да се орежат някои от предметите в учебните програми. Има ли опасност зад борда да изпадне и част от историята, която се изучава в училище?

- Историята ни е нужна по една проста причина - няма народ, който да може да се развива без памет. Има едно нещо, за което малко се говори, но всички го знаят - тя е аргумент и за права, аргумент за съществуване, за правото да имаш държава. Неслучайно Българското възрождане започва с една история - „История славянобългарска“, не започва с химия и физика.

Младите са готови, трябва само малко инициатива

Отец Паисий не е написал география, а е написал история на България. И от всяка нейна дума става ясно на българите, които живеят тук, че имат право на независима държава и независима църква. В наше време това си остава валидно. И вероятно това ще бъде така, докато свят светува.

- Но в наше време ние продължаваме да се люшваме между „османското присъствие“, между политически редактираните и истинските исторически факти.

- Вече не се люшваме. В началото на прехода беше направен опит да бъде въведен терминът „османско присъствие“, но този опит бързо беше смазан. Колкото и да е нескромно, това донякъде стана и с моя помощ. Но и ние трябва да бягаме от унизителни термини като „турско робство“, защото това може да е вярно в известен смисъл. Но историята е наука и като всяка наука би трябвало да употребява само термини, които отговарят на съдържанието. Българският народ никога не е бил роб, дори по време на османското владичество. Баба ми и дядо ми, пращане ми и т.н., чак до 1396 г., никога не са били купувани и продавани като руските крепостни селяни или като американските робове. И не заради нещо друго, а защото такава е била Османската империя. Мюсюлманите ходят на война, а християните - българи, гърци, сърби, трябва да ги хранят. Те плащат данъци, от които се хранят спахиите, конните войски и т.н.

- Как според вас трябва да наричаме този период от историята?

- България под османска власт или нещо подобно. Ако прекаляваме с термина „робство“, ние не създаваме, че се самообичаваме, че сме имали

статут на роб, че всеки е можел да прави с нас каквото си поиска. Нека не се правим на такива, каквито не сме били, и да не се самоунижаваме. В подобни дискусии аз обикновено казвам: който много иска баба му да е била робиня, означава, че иска да я е изнасилвал който и както поиска. Така се постъпва с робините. И те обикновено мълкват, защото осъзнават какво всъщност искат да са били предците им. Имайте предвид, че статутът на българския народ е бил различен. С най-ниския - на раята, са били само около една трета от българите. И това са главно хора от равнинните райони. В планините и полупланините хората са били военнотрапезни лица. През всичките 500 г.

Тракийските българи никога не са имали това силно и мощно лоби, което са имали македонците. На македонците най-близо им е София. Те са емигрирали масово тук. Софийското поле няма земя и те са се хвърляли в държавните служби. По едно време София е била просто овладяна, тя е била най-големият македонски град. Дори минис-

Тракийците нямат лоби

те са били въоръжени до зъби, през селищата им не е могъл да замръкне турчин и т.н. Това не са робове.

- Вие самият сте тракиец. В момента според учебните планове разоряването на тракийците се изучава в един единствен учебен час. Това достатъчно ли е? Знаят ли младите достатъчно за тази изключителна трагедия?

- Не. Заради това много хора се учудиха, когато заговорих за първи път за нея. Това го направих не Волен Сидеров или някой друг, а аз. За Ангорския договор и за сумата, която ни дължи Турция, това беше още през 1990 или 1991 г. Трагедията на тракийските бежанци наистина не се изучава, трагедията на българите в Одринска и Беломорска Тракия, а потомците им са между 800 хиляди и милион души. Защо не се изучава?

тър-председателите са били македонци, при това - от всички партии. Спомнете си само Георги Димитров и Андрей Ляпчев. Техни са вестниците и армията. От 31 генерали, с ко-

Да бягаме от унизителния термин „робство“!

ито започваме Първата световна война, 16 са от Македония. Ние нямаме лоби, а и не сме се постарали. Ние емигрираме на плодородни земи - във Варненския, Ямболския, Сливенския

район, в Пловдив също има голям квартал тракийски бежанци. Там има земя. Все пак правителството им е дало земя и те са я колонизирали. Голяма част е била необработвана преди това. Дядо ми, например, е имал 200 дка, това е било заклевяла гора, която той със собствените си ръце е изкоренил и разорал. Тракийците са колонизирали слабо населените и необработени земи на Източна и Централна България. Дори в Павликени има тракийски квартал. Те не са се стремели към овладяването на важни държавни постове.

- Бягството от политиката им е изиграло лоша шега. Знаем кой пише историята.

- Те са се занимавали с местна политика, някак от тях са ставали кметове. Но македонският българин именно поради липсата на земя се е стремил като че ли повече към дър-

жавната власт. Аз с изумление разбрах, че през 1929 г. в чисто тракийския Бургас кмет става македонски българин от Дойрен. Дето се вика, толкова ли не се е намерил един тракиец? И сега по морето има такива случаи. Представител на малкото гръцко малцинство става кмет на град, населен 90% от тракийци.

- Съюзът на тракийските дружества има една идея - в районите с преобладаващо тракийско население в часовете на класния да се изучава повече историята на тракийците и родовата им памет. Как може да стане това, от кого зависи?

- Учебните програми са единни за цяла България, но това може да стане с извънкласни методи. Навсякъде има кръжоци по български и история. По морето населението на Ахто-

пол, Царево, Приморско, до голяма степен и на Бургас, Поморие, Несебър, е от потомци на тракийски българи. В Царево е на 100%. Те биха могли да учат. Учителите ги знаят тези работи. В кръжоците по български и история това може да стане още сега. Защо трябва да чакаме всичко държавата да ни прави. Ние живеем в демокрация, а още не можем да се възползваме от нейните предимства.

Още не можем да се възползваме от възможностите на демокрацията

- Сега обаче идва другият голям въпрос - по какъв начин да преподаваме историята, за да стане близка на младите?

- Аз забелязвам, че когато се прояви някаква инициатива в тази посока, буйно пламва интересът и сред младото поколение. Сега тракийските дружества стават все по-силни. Бяха много слаби, направо умрели. Ще дам пример с родния ми Созопол. Когато видяха възрождането на гърцизма в града на няколкото десетки останали гръцки семейства, които си направиха дружество, и тракийците изведнъж почнаха да се обединяват. Обединиха се в клуб, наредиха си нещо като музей, основаха си певческо дружество... Това са главно млади хора. Средната им възраст е 30-35 г. Същото правят и в Царево, те дори опитват да възстановят някои църкви. Младите са готови, трябва само малко инициатива. Аз получавам писма само от хора между 16 и 25 г., защото само те работят с компютър. Когато започнахме да правим църквата на Петрова нива, храма-костница - оставах 6 месеца до честването, - дори в тракийското дружество смятаха, че за толкова кратко време не могат да се съберат парите. Тогава обях по телевизията всеки тракийски българин да даде по едно левче, а за църквата трябваша 250 000 лв. Скоро пред дружеството се подреди опашка. При това хората не даваха по 1 лв., а по 15-20 лв. Един ден едно 15-годишно момче дойде и предложи да даде парите, които му дали да си купи нови маратонки. Попитах го: Ти наше момче, тракийче ли си? А то вика: Не, аз съм добруджанец. Ама тракийци, добруджанци, ние сме едно. Просто някой трябва да поведе младите хора, да им предложи някаква идея. Дори при наводненията в Харманлийско вижте какво става - вълна от дарения, от помощи. Звъня ми даже българин от Чикаго как да помогне. Не сме народ, а мърша, а казал Петко Славейков, и има хора, които обичат да го повтарят. Но той се е изказал като политик. Българите не винаги са готови да следват политиките, понеже имат едно наум. Между политиките има много мърша и затова не винаги следват техните призови. Но когато българският народ е убеден, че каузата е справедлива, той реагира светкавично.

Странички от историята

В края на 1896 г. се създават първите клонове на дружество „Странджа“ в Бургас и Пловдив. Самото то се споменава за първи път през пролетта на същата година. Първата информация е отпечатана в едноименния вестник в бр. 30 от 25 януари 1897 г. Точната дата, на която се сформира дружеството в Града на тепетата, обаче не се знае. Но на 15 януари 1897 г. временна комисия с председател Илия Кундев вече публикува въззвание към преселниците от Одринския вилает, живеещи в Пловдивски окръг. На 2 февруари дружеството се сдобива с настоятелство, ръководено от Илия Кундев, служител в пловдивското сиропиталище. Той представлява дружеството и на Първия извънреден конгрес на организацията, състоял се в Бургас на 19-21 февруари. Конгресът признава създадените групи в Айтос, Анхиало, Бургас, Пловдив, Созопол, пише в свое изследване за историята на организацията Стефан Шивачев. Той признава, че липсват достатъчно данни за дейността на дружеството в Пловдив.

Македоно-одринското дружество в Пловдив изживява всички организационни кризи и сътресения като повечето легални организации в началото на XX в., за да се стигне до разтурянето на дружествата в началото на 1903 г.

След Първата световна война се създава тракийска организация. В края на 1918 г. в Караагач, българската част на Одрин, се сформира новата организация на бежанците от Източна Тракия, приела името Одринска Тракия. След оттеглянето на Западна Тракия и предаването ѝ на Гърция през 1920 г. организацията се преименува в „Тракия“. Нейни членове могат да бъдат „всички българи от поробена Тракия и от присъединените към България тракийски земи“. В рамките на тази структура се създава и тракийското дружество в Пловдив.

В изпълнение на решението на Четвъртия събор на бежанците от Тракия на 30 януари емиграцията в Пловдив провежда събрание в салона на кафене „Съединена България“. Тогава се приема и предложението на Христо Симидов, председател на съществуващото дотогава дружество, „Одринска Тракия“ да се преименува в „Тракия-Пловдивски клон“. Приет е устав и е избрано настоятелство от десет души. Ето така започва историята на пловдивската тракийска организация според нейния изследовател Стефан Шивачев.

Богата колекция от награди за „Родопи“ - Асеновград

С много награди от различни фестивали и събори може да се похвали фолклорният ансамбъл „Капитан Петко Войвода“ към тракийското дружество „Родопи“ в Асеновград. Според неговия председател Илия Караманов освен обичайните тракийски песни в момента той разполага с изключително богат репертоар, в който са включени творби от всички краища на България. „Отварянето“ и към други фолклорни области става след октомври 2009 г., когато за художествен ръководител на ансамбъла е поканена народната певица Христина Анастасова. Тракийската културно-просветна дейност в Асеновград има богата и дългогодишна история, като началото всъщност е поставено през 1923 г., разказва Илия Караманов.

След 9.IX.1944 г. се възобновява дейността на тракийските дружества в страната. През 1956 г. група активисти поставят началото и на Тракийски ансамбъл за народни песни.

Към ансамбъла е създадена сатирична и театрална група. През

1995 г. той повторно се възстановява, като художествен ръководител става Стойчо Караньков. През 2000 г. в местността Св.Трифон се провежда и първият тракийско-родопски събор.

В оркестъра към ансамбъла участват едни от най-изявените фолклорни изпълнители - Иван Антонов-кавал, Николай Паскалев-гьдулка, Никола Кокошаров-тъпан, и др. Ръководител на оркестъра е Георги Анастасов, който свири на гайда.

Фолклорният ансамбъл участва с голям успех на всички конкурси, събори и фестивали през 2010 г. В III Национален фолклорен конкурс „С песните на Капитан Петко“ в гр. Варна печели I място и Специалния приз на кмета на община Варна. Специалната награда на кмета на гр.Стара Загора става негово притежание на Националния тракийски събор „Богородична стъпка“. Участия във всички тракийски събори в гр. Маджарово, гр. Кърджали, в с. Славеино - Международен фолклорен фестивал, в с.Дорково... Съставът има вече издадени и два компактдиска.

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ ДРУЖЕСТВО „ВОЙВОДА РУСИ СЛАВОВ“

Пловдивчани се пребориха за своя дом

Организацията спаси имота си с документи и солидни доказателства в съда

■ създаването на нови дружества

Пловдивското тракийско дружество „Войвода Руси Славов“ е едно от малкото в страната, което стъпя да се пребори и чрез съда да възстанови част от своята собственост. През 1997 г. изненадващо се оказва, че въпреки върнатия му повторно след промените дом „Тракия“ дружеството не разполага с нотариален акт за него. В края на 1999 г. общината в Пловдив се възползва от това и обявява дома за общински.

Сградата, позната сред пловдивчани като кино-читалище „Тракия“, а сред младото поколение като дискотека „Марс“, и теренът, върху който е разположена, са обявени за общински. Вещите на тракийското дружество са изнесени под надзора на полицията и струпани в склад в Пловдивския панаир. Скоро се налага то да стане наемател на собствената си сграда. Започва съдебната битка, от която дружеството все пак излиза победител.

Всъщност организацията е възстановена след 10 ноември наново от 156-има ентузиаста през март на далечната вече 1990 г. в салона на кино „Тракия“. Като своя основна цел то си поставя тогава укрепването на организацията и

в региона. През февруари следващата година се формират младежко ядро и клуб. По същото време към дружеството е учредена и секция на тракийските. С решение на Общото събрание през 1996 г. дружеството получава сегашното си име „Войвода Руси Славов“ – един от съратниците на Капитан Петко Войвода и спасител на много тракийски бежанци при разорението на тракийските българи.

За да отвоюва наново своя дом, тракийското дружество в Пловдив подава иск в съда, но губи делото на първа инстанция. Въпросът за възстановяване на собствеността се оказва много труден и специфичен за решаване и едва с идването на ген.-майор Нонка Матова за председател на организацията нещата започват да се оправят. Ген. Матова, добре

известна на нацията със своите изключителни спортни постижения по стрелба, обединява в едно организираността и настоятелността на големия спортист и на военния човек, съумява да се пребори със съдебната машина. Ръководството на дружеството дори успява да сключи договор за наем, който въпреки кризата му осигурява финансова стабилност.

Макар да не получава помощ от държавата, тракийската организация успя да ремонтира покрива и част от сградата, както и да благоустрои терена край нея.

През последните две години дружеството продължи изпълнението на националните и своите програми. То взе дейно участие в ежегодните национални събори „Илиева нива“ край Ивайловград, „Петрова нива“ – Странджа, с. Славеино, с. Аврен, Крумовградско, и гр. Маджарово. Участва с представителни състави във

■ фестивалите за автентичен тракийски фолклор,

проведени в страната. В това число и в един от най-авторитетните – „Богородична стъпка“, който се провежда в Старозагорски минерални бани.

През 2010 г., след възстановяване на църквата „Св. св. Константин и Елена“ в гр. Одрин от тракийци, бе осъществен и монтажът на втория бюст-паметник на тракийския национален герой екзарх Антим I. Църквата в Одрин е втората, възстановена от СТДБ и неговите дружества след „Св. Георги“ в същия град. През 2011 г. изцяло с финансирането на тракийските дружества бе издигнат и един от най-красивите паметници на тракийския национален герой Капитан Петко Войвода в гр. Киев.

Всички тези инициативи стават с дейното участие и на пловдивската организация. Тракийците тук редовно организират землячески и родови срещи, културно-просветни мероприятия, здравни, земеделски и исторически сказки. Заедно отбелязват различни празници и юбилеи на свои членове.

■ Игеме за 2012 година

Сред предстоящите задачи на дружеството са организиране на конференция „100 години от разорението на тракийските българи“ съвместно със съюза, Тракийския научен институт, Пловдивския университет и други дружества от страната.

Планирани са и съвместни прояви с ансамбъл „Тракия“. Конференция за автентичния тракийски фолклор ще обсъди съвременното му състояние. Специална кръгла маса ще разисква ролята на жената тракийка за запазване облика на българското семейство и духа на нацията.

ТОДОР КОРУЕВ

Битуваше мнение, че овчарството в Родопите е свързано преди всичко с юруците, но учени като проф. Страшимир Димитров смятат, че пастирското скотовъдство е стар поминък в Родопите, отпреди турското нашествие. Вярно е, че юруците отнемат земи от местното население, дори се снабдяват с тапия за собственост. Но в началото на XIX век, понапълнили гушките, понатрупали лой, гледат повече надолу, към беломорските низини. Удря часът на бившите им овчари - те купуват пасбищата им. След 1800 г. българите в Родопите купуват много земи и пасбища от мюсюлманите. Карлък - най-доброто място за паша, е продадено с тапия от 1220 година по Хаджира, което отговаря на 1804-1805 г. Юрушките кехаи Мустафа, Хасан и наследниците им продават пасбището за 1000 гроша на широколъшките чорбаджии Мерджан, Кидик-Михаил, синовете на Бочук чорбаджи и др.

Карлък се продава и препродава, оня Карлък, самотен, единствен потънал в мъгла, нищо че девойката огрява целия свят, както е в песента. Не коя да е песен, а химнът на Родопите "Бела съм, бела юначе", който все звучи в ушите ни със славеевия глас на Радка Кушлева.

■ На гизльо в пекливото и болезливо поле

Мъката ражда песни. Затова са се нароили тежки песни за овчари, отишли на гизльо (зелена паша) в Беломорието и там полето - „пекливо, пекливо и болезливо“, им изида душищата. Да не повярваш, че това е същото поле, което от октомври до май гостолобиво приема родопските стада. Къде 20 юли, около Илинденя, се захващат със стригането на шилетата. Преди стрижбата ги оплавят (окъпват). Едно по едно хвърлят шилетата във водата, после ги отпъждат към

■ В началото на XX в. още рисували овчарите с пушки и пищови.

Защо е карлък в могла утонал

Кой да слезе към Беломорието се решавало с чоп

■ Чановите били дори по-ценни от овцете.

някоя присойка да изсхнат доволно и да се напасат. На каркъма (стрижбата) всяко остригано шиле получава първата си дамга с катран. Белязано със знака на

сайбията му, то, така да се рече, е осчетоводено. Стадото вече е готово за път към полето.

Остава шилегарите да се простят с близките си – с майка

и бубайко, с братя и сестри, с роднини, с невести и галювници. Това прощаване не е шумно, няма „рукотъ и пукотъ“, дори е повечко тъжно заради нагорча-

ващия вкус от неизвестността, която тегне над тръгналите на юг наскреде лято овчари, най-често млади младежи, защото зелената паша в полето е зачернила много овчарски майки.

Зелената трева в Беломорието била благодатна за младите животни. Но гизльото за много шилегари било истински бич божий, защото климатът на юг от планината е тежък и нездрав, горещините са големи, и родопчани, дошли от високо и хладно - не ще и дума, те не са гевезета, - трудно привикват.

Мераклиите да се хвърлят в летния пъкъл на Беломорието не били много, затова понякога хвърляли чоп кой да иде. Това е гечин-мекът ти. Е, имало и щастливци, които години наред слизали от планината на гизльо и глава не ги е боляла. Песните не са за тях, а за тези, които са останали навеки в пекливото и болезливо поле.

■ Курбани по пътя през Алем Тарла

Пътят на горно- и долнодерекъйските овчари до Гюмюрджинско, където зимували овцете, и обратно към селата все минавал през Алем Тарла. Това е най-прекият и най-удобният път. Но и най-опасният, защото в местността Алем Тарла човек не знае какво го очаква. Впрочем знае и трябва да е готов на всякакви изненади, защото тази местност е свърталище на разбойници. Те се препитават от кражба на овце, овни, кози, магарета, чанове и всичко друго, което могат да измъкнат от преминаващите сюрми. Едно време кираджите казвали: „Само да преминем Калъчборун“, а овчарите: „Минем ли Алем Тарла, ще речем, че сме си в село“. Четири часа се върви по път, на който от двете страни има шубраци и храсталаци, някъде пътят така изтънява, че овцете вървят една след друга. Овчарите знаели какво ги очаква на Алем Тарла, ходели въоръжени, носели и чифт пищови, готови за стрелба. По-късно те се сдобили и с мартинки и с патрондаши с патрони. Защото тук ставали истински сражения.

Из книгата "Овньо льо вакал, каматан...", която е под печат в издателство "З. Стоянов"

„На кол вода пиехме“

Наскоро в столицата беше представена книгата на Благой Шклифов „На кол вода пиехме“, посветена на българите в Егейска Македония. Както е известно, след Берлинския договор Македония и част от Одринско се връщат на Османската империя, Пирот и Враня се дават на Сърбия, а Северна Добруджа на Румъния.

През 1912 г. Егейска Македония попада в границите на Гърция. Вместо свобода на егейските българи съдбата им отрежда жестока участ. Българският език е забранен със закон, хиляди са изселени, хвърлени в затвора или убити, а онези, които остават живи, гаснат в болка, самота и страх. И въпреки тежкия удар върху българщината в Егейска Македония мнозина не напускат родните си краища

и съхраняват българското слово и дух. Събраните от проф. Шклифов спомени на жители на Егейска Македония свидетелстват за нечовешките мъки, през които са преминавали дедите ни в последния им опит да съхранят българщината, за жестокия геноцид върху тях, премълчаван и до днес от официалната ни история и държавна политика.

Проф. д-р Благой Шк-

лифов (1935-2003) е роден в с. Черешница, Костурско, Гърция. По време на Гражданската война в Гърция е евакуиран в Унгария, където завършва средното и висшето си образование - руска и българска филология. През 1964 г. се мести в София, а от 1971 г. е на работа в Института за български език при БАН. Той е езиков консултант на филма „Мера според мера“.

Проф. Шклифов почива внезапно през 2003 г. при съмнителни обстоятелства след тежка катастрофа по време на научна експедиция в Егейска Македония, Гърция. Това слага преждвременен край на дългогодишните му проучвания върху българските диалекти в района и на проекта му за разширяване на българския книжовен език.

- Проф. Даскалов, първо издание ли е книгата „На кол вода пиехме“ на Благой Шклифов?

- Първо издание е. Още приживе проф. Благой Шклифов беше споделил с мен, че е направил подобна книга, а след неговата смърт бях един от първите, които прочетоха ръкописа. Той ме впечатли дълбоко. Книгата е безкрайно обективна, точна и вярна. Тя е написана през чувствата, мисълта, пречупена е през сърцето и съзнанието не само на Благой Шклифов, не само на неговото семейство, не само на неговите съселани от Черешница, а и на всички негови сънародници от Егейска Македония, които са изстрадали изключително много. Само да припомним Илинденско-Преображенското въстание, да припомним геноцида над българите през двете балкански войни, които бяха регистрирани от Карнегиевата анкетна комисия; да припомним жестокия ан-

Историята е пречупена през сърцето

Предлагаме ви мнението за книгата на проф. Георги Даскалов от СУ „Кл. Охридски“, под чиято редакция тя излиза

Г. Даскалов

дартски терор още преди двете балкански войни и асимилационния период...

- Какво е мястото на селото на Шклифов Черешница в тези събития?

- Черешница е едно от костурските села, чисто българско, родено след създаването на Българската екзархия. То участва в Илинденско-Преображенското въстание с една селска чета, войвода на която е дядото на Благой Шклифов - Никола Шклифов. Селото е интересно и с това, че там е най-силна българската идея в междувоенния период. При една от моите

лични срещи с бащата на Благой Шклифов - бай Стефан Шклифов, когато съм му задавал въпроса какви партии имаше във вашето село през междувоенния период, той заяви категорично: При нас имаше една партия - българската партия.

- Как българската държава може да помогне за популяризиране на историческата истина за тези събития?

- В момента за тях изцяло се мълчи. След 1964 г. България загърбва нашите сънародници и категорично заявява, че няма нито

малцинствени, нито териториални претенции. Ако до 1989 г. това е обяснимо, възниква въпросът - след 1989 г. в условията на демократичните промени в Европа тези хора имат ли някакви права? Имат ли някаква основа за изявяват националното си самочувствие.

- Какво показват вашите научни проучвания, колко са сънародниците ни в Егейска Македония днес?

- Навремето аз публикувах историко-демографско изследване „Егейските българи - мит или реалност“, с което с научни средства стигам до извода, че към края на XX век в Егейска Македония живеят около 200 000 гръцки граждани от български народностен произход. Забележете - не казвам българи, а „от български народностен произход“. Кой как се чувства и как ще се заяви е друг въпрос, който зависи от обстоятелствата.

КАК ИЗСЕЛНИЦИТЕ СТАНАХА

Козът на турската дипломация

Любомир Шопов, дългогодишен дипломат, посланик, завежда Трети отдел - „Балкански страни“ на Външно министерство, открива някои тайни в подготвената си за печат книга. В този брой ви предлагаме неговата гледна точка за т.нар. възродителен процес, който СДС окачестви като „етническо прочистване“.

Предложението за тази среща в началото на 1985 г. дойде от турска страна. Президентът Кенан Еврен изпращаше послание до председателя на Държавния съвет Тодор Живков по най-доверения си помощник. Разполагахме с информация, че в разговора ще бъдат поставени въпроси за „изсяняване на някои сведения, стигнали до турските държавни органи за действията на българските власти, засягащи сънародниците турци - граждани на НР България“. Според практиката Трети

■ трябваше да изготви съображения за провеждане на срещата

Тодор Живков прие пратеника на следващия ден. Държавният глава говори за добрите двустранни отношения, за приятните и полезни срещи с колегата си Кенан Еврен. На основния въпрос - за положението на „турските сънародници“, отговаря, че се трудят и живеят добре в рамките на българските закони и според неговата договореност с турския държавен глава. Не трябва да се вярва на слухове и инсинуации. Приказки всякакви - и до нас в България стигат разни слухове за някои неща в Турция, но всеки гледа да решава нещата според своите закони и възможности. В този дух протича неговата среща с Юнер Алп.

Процесът за възстановяване на българските имена на българомохамеданите и децата от смесените бракове започна през 1982 г. и продължи и през 1984 г. Към края на същата година и началото на 1985 г. се преименува и тюркоезичното население. Турското разузнаване и пропаганда работеха активно. В дейността на нелегалните протурски групи започна сливане на пропагандната, шпионската и диверсионно-терористичната дейност. След 1982 г.

■ терористичните актове в страната

вече не бяха изолирано явление.

Към началото на 1985 г. в резултат на военния преврат от 1980 г. южната ни съседка беше в международна изолация. Българската Държавна сигурност работеше успешно за ограничаване дейността на турското разузнаване на наша територия, беше пробил турския шифър за връзка на посолството с Анкара и действаше интензивно за разкриване на протурските групи. Постепенно мощната държавна

машина на Турция превключи на по-високи обороти, отърси се от първоначалната изненада, задвижи различни лостове и скрити информационни възможности. В началото на февруари 1985 г. турският посланик в София Йомер Лютем поиска среща с външния министър Петър Младенов, в която участваха. Дойде нахсан, с протестна нота в ръка. Започна разговора нахакано - като представител на държава, на която България

■ Любомир Шопов, Виктор Вълков от БЗНС, турският посланик Йомер Лютен и зам.-началникът на Трети отдел Чавдар Младенов обсъждат българо-турските отношения.

едва ли не е дължна нещо. Постави остро въпроса за турското малцинство в България и за спазване на неговите права. Петър Младенов обаче му каза, че няма да приеме протестна нота по въпроси, които са вътрешна българска работа. Ако Турция желае да обсъжда проблеми на човешките права, ние ще питаме за положението на кюрдите и другите етнически групи на нейна територия.

На 22 февруари чрез нашето

посолство в Анкара с нота турското Министерство на външните работи съобщи, че придава голямо значение на сътрудничеството с България и предлага среща между двете министерства, на която да се обсъди

■ широкообхватна спогодба за изселване

В същия дух през следващите седмици турският посланик в София продължи да атакува

зам.-министър Иван Ганев и мене. По принцип подобна спогодба противоречеше на вече постигнатото през 1982 г. между Живков и Еврен снемане на въпроса от двустранните отношения, тъй като според турския президент „тези хора - българските турци, са български граждани и Турция не проявява повече интерес към тях“.

Изселническият проблем възниква в резултат на Руско-турската война 1877-1878 г. и

Заплашена ли е светската държава?

С пожеланието си за формиране на „религиозна младеж“ турският премиер Реджеп Тайип Ердоган предизвика критики и безпокойство у привържениците на светските принципи, които го подозират в желание да ислямизира постепенно турското общество, пише Франс прес.

„Ние искаме да възпитаваме религиозна младеж“, заяви Ердоган, който е получил религиозно образование и ръководи партия с ислямистки корени. Премиерът каза това в изказване пред депутати миналата седмица.

„Да не би да очаквате от консервативната и демократична Партия на справедливостта и развитието да формира поколение от атеисти? Това е може би вашата работа, вашата мисия, не нашата. Ние ще формираме демократично и консервативно поколение, което възприема ценности и принципите на нашата нация“, каза Ердоган, визирайки опозицията.

Основната опозиционна партия - На-

роднорепубликанската партия, създадена от Ататюрк и защитаваща светските принципи, незабавно реагира. „Грях е да се набират гласове с религията“, заяви лидерът й Кемал Кьльчдароглу, определяйки Ердоган като „търговец от храма“.

„Поставям въпрос на премиера: Какво трябва да правя, ако не искам моето дете да бъде възпитавано в религия и консерватизъм?“, писа известният анализатор Хасан Джемаля в либералния вестник „Миллиет“.

„Какво означава това да се каже, че държавата ще възпитава религиозна младеж? Първи етап към религиозна държава?“, се питаше миналия вторник друг известен журналист - Мехмет Али Биранд, във всекидневника „Хюриет дейли нюз“.

Никаква политическа или религиозна еднородност не може да бъде наложена на Турция, заявява от своя страна Семих Идиз във в. „Миллиет“, който

■ Р. Ердоган

■ Българската делегация начело с Т. Живков на официална визита в Атина.

След края на Втората световна война българските турци се изселват

■ след разрешение на милицията

Съюзната контролна комитсия и Комисарството по изпълнението на съглашението за примирение. В началото на 1947 г. България преустановява изселванията, на което турската страна отговаря с протестна нота. До 1960 г. се правят силно ограничени изселвания. Турция предприема разгърната изселническа пропаганда, но тогавашното стопанско и финансово положение на страната не позволява да „прибере в турския оджак“ основната маса турци.

На 28 октомври 1961 г. турският пълномощен министър в София връчва на министър-председателя паметна бележка, в която наред с готовността за водене на преговори отново се повдигат въпросите за доброволното изселване на турците от нашата страна, за пренасяне на движимите имуществата, за ликвидация на недвижимите и за спазване на малцинствените права на турците. След като българската страна не отговаря на паметната бележка, към средата на 1962 г. турското правителство обявява, че преустановява културните и спортните връзки с България.

В края на 1964 г. българското правителство прави официално предложение на турската страна за цялостно решаване на изселническия въпрос, като се даде възможност на всички граждани от турска националност да се изселят, ако доброволно желаят да сторят това. Едва през 1966 г. по време на срещата на външните министри на двете страни в Анкара Н. Чаглыангил отново засяга въпроса за изселването, като дава да се разбере, че турското правителство коренно е променило становището си. Турция сега иска да се изселват само близки роднини, тъй като страната не може да приеме всички поради икономически трудности. На 22 март 1968 г. се подписва спогодба, която позволява изселване само на хората, които имат близки роднини, изселили се в Турция до 1952 г.

Но голяма част от желаещите да заминат, вече с оформени български паспорти, не получават турски входни визи.

ПРОДЪЛЖАВА В БР. 5

добавя, че милиони турци са „възприели светски начин на живот“ дори преди провъзгласяването на републиката през 1923 г. Опозицията обвинява управляващите в авторитаризъм и в желание тайно да ислямизират обществото. Тя отбелязва, че много ресторанти отказват да сервират алкохол по време на рамазана. Бунтува се срещу промяната в законодателството, която позволява на завършилите средни религиозни училища да кандидатстват във всички факултети, след като досега трябваше да се ограничат само до богословски науки.

Мехмет Али Биранд се пита докъде ще стигнат тези промени. Той се опасява, че органът за контрол на радиото и телевизията - Висшият съвет за радио и телевизия, ще санкционира скоро „актьорите, които се целуват“ пред камерата. „След това ще дойдат религиозните фондации. После ще бъдат общините. Ще процъфтят всякакви видове преподаване на Корана, законни или не“, добавя той.

Почитатели на тракийския фолклор си дават редовно среща във Фейсбук, за да обсъждат качествата на отделни тракийски песни или да разказват за други, които са по-малко известни, но също така хубави. За мнозина подобен интерес към истинското народно творчество във времената на агресивния поп-фолк може да се окаже изненадващ. За читателите и участниците в групата „Тракийска памет“ във Фейсбук обаче това е нещо съвсем естествено. Идеята за подобна среща в мрежата принадлежи на Стоя Янчева от бургаското тракийско дружество „Екзарх Антим Първи“.

Замислих се как по-младите потомци на тракийци могат да научат и съхранят историята на своите деди - писана и неписана, но изпята в тракийската народна песен. И така ми хрумна да създам в интернет специална страница, която нарекох „Тракийска памет“, разказва тя. Първоначално бившата учителка се обърнала към анонимните посетители в мрежата с молба да откриват малко познати странджански и тракийски песни - автентични и със съдържание, в което има исторически събития. Скоро дори тя самата се изненадала от големия интерес към старите песни на дедите и към многото предложения, които дават членовете на група-

РАЗГОВОРКА ВЪВ ФЕЙСБУК ТЪРСИ

Любимата песен на тракийци

■ В Китен събират старите песни от хората, които все още ги помнят.

та. След задочните диалози обаче сега те се договарят да се съберат на 26 март, в Деня на Тракия и да попят „на живо“ в Тракийския дом, връщайки се с песните в миналото и към своите родни корени.

Събираческата дейност на Стоя започва през 2002 г., когато тя става председател на новоучреденото Тракийско дружество „Стамо Грудов“ в село Ясна поляна. Тогава й хрумна да започне да популяризира странджанската и тракийската народна песен и мелодия, тъй като

хората, които я познават, с всеки изминат ден стават все по-малко.

Първата стъпка е организирането на Регионален тракийски събор в село Ясна поляна по повод на годишнини от избухването на Илинденско-Преображенското въстание и от смъртта на секретаря на Кондоловата чета Паскал Иванов. Пет поредни години през септември в село Ясна поляна се срещат тракийци, облечени в народни носии, и Странджа се огласява от мелодичните странджан-

ско-тракийски песни. Потомците на тракийци разказват и историята на своите родове на близките си, прогонени от родните места, за техните неволи като бежанци, започнали нов живот в България.

След това Стоя продължила със срещи-гостувания в различни населени места от региона, заселени с наследници на тракийските бежанци - селата Извор, Зидарово, Черни връх, Ветрен, Гильовца, както и Несебър, Созопол, Ахелой и др. По техните площадки продължават да се паят старите песни и да се вият хората на старите тракийци.

След това, облечени в тракийски носии, яснополянци, гильовчани и несебърци посещават с Чонгара (дн. Джевизкой) в Турция, откъдето е голямата част от бежанското население на Странджа.

Сега обаче с активния диалог във Фейсбук интересът на тракийци към тракийския фолклор може да събере много повече хора, при това от цяла България.

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

Клуб „Родопи“ и студио „Тракия“ към Софийското тракийско дружество се събраха на 13 февруари вечерта, за да поговорят за един от най-българските инструменти - гайдата, както и да послушат изкусна свирня.

На срещата бе поканен и д-р Галин Георгиев - научен сътрудник в БАН, който запозна присъстващите с гайдарската музикална традиция в Смолянско от края на XIX в. Гайдарите и тяхната дейност са станали символ на Родопите и България в съвременния все по-глобализиращ се свят, коментира той. Гайдата обединява стари и млади, все още буди интереса към отдавна отминалите времена на овчарлъкаи кехайте и прави гайдарската свирня обичано изживяване и днес. В почти всички родопски села е имало гайдари, като в повечето случаи това е било и фамилна традиция, показва проучването на д-р Георгиев.

Родопските гайдари обаче стават популярни най-вече след първия съборнадиране на Рожен през август 1961 г., след представянето на сформирания от Апостол Кисюв оркестър „Сто каба гайди“. Впоследствие се създава и дет-

бора „Рожен 1979“.

Словото на н.с. Галин Георгиев беше онагледено с богат фотоматериал от срещите му с известни майстори на родопската каба гайда по време на неговите проучвания. Представени бяха отделни изпълнители, музикални групи и оркестри, участвали в масови местни и национални прояви.

Присъстващите тракийци и родопчани горещо аплодираха двамата млади изпълнители на каба гайда Тодор Михайлов от Смолян и Янко Марангозов от Стара Загора. От волните родопски мелодии и ритмите на хороводните песни сърцата трепнаха, а краката се понесоха в кръшно хоро. Младият кларнетист Атанас Стойчев продължи програмата с тракийски песни и хора.

В мразовитата февруарска вечер градусът и настроените повдигна и пивкото домашно червено вино, с което Петко Стамболиев почерпи всички по случай празника на лозаря и виното.

На гайдарска свирня и домашно вино

ски сборен оркестър със същото име, който свири на откриването на детската асамблея „Знаме на мира“ и на съ-

Почетоха с цветя освобождението на Бургас

поднесоха венци и цветя. С едноминутно мълчание всички почетоха паметта на загиналите за осво-

бождението на България. Светлата годишнина бе отбелязана и с военни почести.

Красимир Премянов се среща с актива на „Екзарх Антим I“

Активът на бургаското дружество „Екзарх Антим Първи“ се среща с председателя на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов. Той запозна членовете на дружеството с приоритетите и задачите, които съюзът планира да изпълни през тази година. Бяха обсъдени и възможностите за подобряване на взаимодействието между местното тракийско

дружество и централното ръководство. Малко преди това Красимир Премянов се среща и с част от възстановената младежка организация към дружеството. В нея членуват 39 образовани и енергични млади хора, за които познаването на родовата история и корените е изключително важно. Те представиха част от намеренията си за работа през годината.

Варненци се поклониха пред гроба на Капитан Петко Войвода

КАЛИНА ГЕРМАНОВА

Небивалият студ на 7 февруари не попречи на варненци да отдадат своята почит към Капитан Петко Войвода. Признателни тракийци от морската столица и региона се поклониха пред гроба му в деня, в който се навършват 112 години от неговата кончина. Заупокойна молитва отслужи Варненският и Великопреславски митрополит Кирил. Цветя и венци поднесоха много

признателни граждани. Затрогващо беше произнесеното слово от председателя на тракийското дружество в града Румяна Вълчева.

Със сведени чела и едноминутно мълчание, с падане на колене присъстващите родолюбиви граждани и гости почетоха паметта на един от най-легендарните синове на България. С венци и много цветя обсипаха паметника му от: ТД „Капитан Петко Войвода“ - гр. Варна, от

Съюза на тракийските дружества в България, Данчо Симеонов - областен управител на гр. Варна, Кирил Йорданов - кмет на община Варна, Общински съвет - Варна, Негово Високо преосвещенство Великопреславски митрополит Кирил, представител на част на военните моряци на България, Генералното консулство във Варна, Генералното консулство на Украйна, кметовете при районните кметства и други.

Честито!

Централното ръководство на СТАБ и редакцията на в. „Тракия“ поздравяват най-сърдечно рождениците на съюза през март:

2 март Яни Ставрев Янев, Кърджали
4 март Хубен Стефанов Стефанов, Хасково
5 март проф. Иван Георгиев Филчев, София
8 март Ирина Димитрова Енчева, Бургас

16 март Еню Атанасов Димитров, София
21 март Ели Вълчева Георева, Пловдив
25 март проф. Тодор Кирев Тодоров, София
27 март Антоанета Стойчева Йотова, София

Пожелаваме им да са здрави и жизнени, за да участват все така енергично и всеотдайно в укрепването на тракийската организация и в реализирането на стратегическата ѝ цел „Тракия без граници“.

Нашата поща

Търся българи от Бунархисарско

Здравейте, уважаема редакция на в. „Тракия“. Казвам се Михаил Домусчиев. От гр. Бургас съм и съм на 40 години. Абониран съм за в. „Тракия“. Потомък съм на тракийски бежанци от село Чонгара, Бунархисарско (Одринска Тракия). Опитвам се да намеря наследници и на други

бежанци оттам и да се запознаем. Затова моля, ако е възможно, да публикувате в няколко броя следното съобщение: „Търся потомци на тракийски бежанци от село Чонгара (Одринска Тракия). За контакти: Михаил Домусчиев - 0888625564 или на Facebook-Чонгара“

ТРАКИЯ - Орган на Съюза на тракийските дружества в България - София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: ИК „Илинда“

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Централното ръководство
Консултанти: чл.-кор. на БАН Васил Проданов и проф. Иван ФИЛЧЕВ
Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА, отговорен секретар: Васил ЖЕЧЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс: 02/ 987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ - София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056 86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) - 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Негка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076 60 13 67; Бойка БОРАДЖИЕВА (Пловдив) - 032 67 35 18; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044 62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301 63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038 66 58 22; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054 86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046 66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака) . Хонорари за публикуването им не се дават.

ГЕОРГИ МИТРИНОВ

Най-после се появи възможност да се организира експедиция в Южните Родопи - Ксантийско и Гюмюрджинско. Близко 65 години след знаменателната обиколка през 40-те години на патриарх Кирил из Южните Родопи ми се удаваше възможност да осъществя една от големите си мечти.

Пътуването бе повече от интересно. След границата пътят се оказа осяян с параклиси и по-малки места за палене на свещи с надписи на гръцки език. Скоро след границата се навлиза в някогашното българско село Зърнево, наречено от гърците Долен Неврокоп - Като Неврокопион. Селото е в китна котловина, по чиито краища, оградени от стръмни планински склонове, са се стгушили други селца. Красиво е. Мисля си дали е оцеляло българоезично население днес по къщите на тия селца, окичени с гръцки байраци. А дали точно тия високи баири не са увековечени в хубавата българска песен:

*Дуйни ми, ляйни бял ветер,
постопи бяли снягуве.
Стори ми потъчек да минам
нах Драма, нах касабона...*

По южния склон срещаме табела, насочваща към някогашното село Волак. Значи сме много близо и до поречието на р. Места. После по-надолу, в малка котловинка, навлязохме в селище с гръцкото име Просоцани, т.е. нашия Просечен - малко кокетно градче, оградено от околните планински склонове със селца в китна раззеленена долина. Красива гледка. Покривите на къщите са в наш стил, наклонени и с керемиди. А обърнеш ли се на север, красиви планински хребети, скални отвеси, забили се в небето, те карат дълго да ги съзерцаваш. И тъй неусетно се озоваваме пред гр. Драма. Тук вече личи друг почерк в строителството. Покривите на сградите са хоризонтални. Самите сгради са ниски. Няма много високи блокове. Малко, спретнато, а и чисто градче. Никъде в него и околностите му не се виждаха следи от отпадъци - поне по улиците, по които минахме. Мислех си къде ли е била някогашната драмска чаршия с множеството български занаятчийски дюкяни.

■ Драмската ракия продават изпод тезгяха

Тук му е мястото да спомена, че преди и след Драма по пътя срещаме табели с надпис, че се предлагат за продан картофи от Като Неврокопион, т.е. от Долен. И това продължи чак до Ксантийско, където би трябвало да е картофеното южнородопско царство. Също както и със смяняния боб, който се произвежда в цялото Среднородопие, но се свързва само с името на село Смилян, Смоленско. Не е забравена и прочутата драмска ракия, увековечена в една класическа българска градска песен: „Ако зажалиш някой ден за драмска ракия...“. Днес драмската ракия с общогръцко название „ципури“ се пие чак вдън гори южнородопски, на самата българска граница. А ципури, доколкото схванах, бе и домашната им сливова ракия, предлагана по стар балкански обичай „под рафта“ в кръчмите.

Скоро Драма остана зад гърба ни и ние се отправихме към древната столица на цар Филип Македонски - Филипи. В ранния следобед вече бяхме там. Археологическият комплекс представлява разкрити останки от града, както разкопките при Плиска, които са отделени от шосето с телена ограда. Взирах се през телената ограда към разкопките и си мислех къде ли е била поставена онази каменна колона с надпис на българския хан Пресиан, в който за първи път се споменава племето смоляни.

ИЗ ЮЖНИТЕ РОДОПИ

■ В Архян махле все още говорят български.

По стъпките на патриарх Кирил

65 ГОДИНИ ПО-КЪСНО

Защо някогашните родопчани предпочитат турския език

■ Изглед от с. Мустафчево

■ Вятърът на Бяло море

Скоро след древния град Филипи пътят ни изведе до широко рекламираната в Гърция Вия Егнатия, новата магистрала, свързваща Солун с Александруполис - някогашния Дедеагач. Магистралата минава високо горе, а долу проблясва Бялото море, което гърците държат да наричат Егейско. Пък то си е нашето топло Бяло море, от което и днес подухва топлият бял вятър към суровите върхове на Среднородопието. Векове наред към неговите плодородни полета са се стремели родопчани със стадата си през дългите родопски зими.

Постепенно пътят се снишава и се отправя в посока Ксанти при срещата на последните спускове на планина-

■ Заради нашето безразличие 30 000 родопчани доброволно се отказват от езика си.

ски диалект. Но това е само въщи или между близки и приятели. Излезе ли от къщи този родопчанин, отиде ли в централната част, на чаршията, вече заговаря на турски. Но около часовниковата кула има няколко кафенета, където се събират родопчани и си говорят часове на роден родопски диалект. С тях винаги можеш да се разбереш на нашия си език. Изчел доста за

■ създадения в Ксанти „помашки език“

реших да видя има ли литература на него в местните книжарници. Оттам любезно ме отпрашиха, че нямат такава литература. Но в града се издава отдавна, без да е спиран, вестник на турски език, предназначен за местните пома-

ци. Брой от него, наред с други турски вестници, видях на бюрото на местен българоезичен родопчанин, зъболекар. Когато завършил медицина в Турция и се върнал в родния си град, властите не му позволили да практикува професията си. Тогава провел гладна стачка, нещо нечувано дотогава, и те се принудили да му разрешат да упражнява професията си. Знае се, че турският консул му е помогнал. Въобще местните българоезични родопчани са благодарни на Турция, че ги е спасила от гръцки издевателства. Затова са приели да се обучават децата им на турски в училище наред с гръцки, като са пренебрегнали родния български език. А децата им забравят родния български диалект. Тук и да се запита човек къде е активната българска политика по този въпрос, нищо не може да си отговори. Под носа на Гърция и на България 30 000 оцелели до днес българоезични мюсюлмани в Гърция доброволно се потурчават главно поради активната турска политика. Тяхното турчение е свързано с това, че Турция ги защитава. И ако всичко върви така, след 50,100 години българоезичните родопчани направо ще изчезнат. Та и сега в Ксанти има родопчани, които вече говорят само гръцки и турски.

На практика България се е отказала от това население там. Е, как да се българеее тогава то? А и днес официално то не съществува. В Егейска Македония всички днес са „славяноезични“ или македонци, а в Тракия - турци.

Националните доктрини на съседните ни държави са насочени за спечелване едва ли не на всеки отделен човек, а ние цели малцинства сме отписали. Какво да искаш от такава държава?

Сега сякаш всичко се е свело до някакви съзливни спомени, към които ни тласкат новите балкански реалности.